

POROČILO O DELU MUZEJSKEGA DRUŠTVA VRHNIKA (MDV) V LETU 2018

Muzejsko društvo Vrhnika sem v letu 2018 zastopala predsednica dr. Katarina Oblak Brown. Izvršni odbor (Marija Malovrh, Metka Miklavčič, Nataša Oblak Japelj, Olga Pivk, Mira Rančov, Branko Stanovnik, Tone Kos in Janez Žitko) in nadzorni odbor (Anka Grom, Majda Margon in Marija Oblak Čarni) društva sta se v tem letu sestala dvakrat.

Finančna sredstva za delo društva prispeva vsakoletno Občina Vrhnika preko razpisa »Sofinanciranje ljubiteljske kulturne dejavnosti«, člani društva s plačilom članarine in prostovoljnimi prispevki. Nekaj denarja je prejelo društvo tudi s prodajo Vrhniških razgledov in manjši del z donacijo iz dela dohodnine.

Najzahtevnejši vsakoletni projekt je izvedba raziskav s področja domoznastva ter priprava in izdaja društvenega zbornika Vrhniški razgledi; doslej smo izdali 18 številčk. Delo zahteva celoletno dogovarjanje z avtorji in s svojci predstavljenih rojakov oz. z lastniki raziskanih nepremičnin, ter intenzivno iskanje in preverjanje informacij v knjižnicah in regionalnih ali v republiškem arhivu. Zbornik dosega strokovni nivo; med drugim ga dostavljamo tudi v Etnografski

muzej Slovenije, Slovenski šolski muzej ter na Filozofsko fakulteto, Oddelek za geografijo (Univerza v Ljubljani). Zbornik je dostopen tudi na spletnem portalu Dlib, zvezki 1-11, z dodatnim poročilom o zvezkih 1-17 v reviji Arhivi, 2018, št. 1. Na Dlib pridemo tudi preko spletnega portala Zgodovina Slovenije – SISTORY, s katerim upravlja Inštitut za novejšo zgodovino v Ljubljani.

V zadnjem letu je bilo opravljenih precej obsežnih in zahtevnih študij, večinoma vezanih na pomembnejše obletnice dogodkov (160 let Južne železnice, 100-letnica konca 1. svetovne vojne, 100-letnica Cankarjeve smrti): preučevanje Deklaracijskega gibanja ob koncu 1. svetovne vojne in podpisovanja Majniške deklaracije na Vrhniki, preučevanje gradnje proge Preserje-Borovnica kot dela Južne železnice, preučevanje Vrhniških gostiln, vrhniških učiteljev, geografije (Podlipska dolina), vidnejših Vrhničanov, nekdanje Industrije usnja Vrhnika. Največji projekt leta 2018, republiškega pomena, pa je bil gotovo postavitev spomenika padlim in pogrešanim iz 1. svetovne vojne. To je bil raziskovalno (zbiranje imen) in finančno izredno zahteven projekt, ki se je izvajal več kot 10 let.

Večina društvenih projektov je izpeljana v dobrem sodelovanju z Zavodom Ivana Cankarja Vrhnika in Cankarjeve knjižnice Vrhnike, posredno ali neposredno tudi z Občino Vrhnika, ter z mnogimi drugimi lokalnimi združenji. Velikega pomena pa je sodelovanje z institucijami na republiški ravni. Na portalu SISTORY (Inštitut za novejšo zgodovino) se nahajajo naši popisi okoli 10.000 prebivalcev Vrhnike (raziskave so objavljene v več številkah Vrhniških razgledov); popis in urejanje je nastalo v projektu "Popis prebivalstva Slovenije 1830–1931" v sodelovanju Muzejskega društva Vrhnika in Zgodovinskega arhiva Ljubljana. Z Inštitutom za novejšo zgodovino sodelujemo v projektu "Zbiranje podatkov o slovenskih vojaških žrtvah 1. svetovne vojne".

KRONOLOGIJA DOGODKOV:

Januar. 10. januarja se je sestal uredniški odbor Vrhniških razgledov ter pregledal vsebino nastajajoče številke in terminske možnosti izida.

Februar. 26. februarja smo izpeljali 1. sejo izvršnega in nadzornega odbora z naslednjimi točkami dnevnega reda: Občni zbor 2018, izdelava logotipa MDV in izid Vrhniških razgledov št. 19 in 20. V februarju se je urednica Vrhniških razgledov obrnila na muzej Moja Ljubljana s prošnjo za poročila o novih arheoloških najdbah na Vrhniškem. Poročila bi se v obliki člankov objavila v zborniku Vrhniški razgledi. Ga. Irena Šinkovec iz muzeja je prošnjo posredovala dalje arheološkemu raziskovalcem.

Marec. 21. marca smo izpeljali redni letni občni zbor Muzejskega društva Vrhnika. Kot uvod k sestanku je bila predvajana DVD arhivska dokumentacija strojarskih

del v nekdanji IUUV (last Nika Šušteršiča). 25. marca sta MDV in Zavod Ivana Cankarja Vrhnika na pobudo novinarja Leskovca predstavila lokalne dogodke Cankarjevega leta za Radio Prvi – RTV Slo. 26. marca je bilo odprtje razstave »130 let delovanja Olepševalnega društva Vrhnika, sedanjega TD Blagajana Vrhnika« (dopolnjena razstava iz leta 2008 z naslovom »120 let delovanja Olepševalnega društva na Vrhniku, avtorjev Marije Oblak Čarni in Igorja Berginca), ki so jo pripravili TD Blagajana, Muzejsko društvo Vrhnika in Zavod Ivana Cankarja. Konec marca smo kot društvo v javnem interesu za Ministrstvo za kulturo pripravili obvezno poročilo o svojem delovanju v preteklem letu.

April. 16. aprila smo odprli razstavo o Cankarjevem spomeniku z naslovom »Ljudstvu je spomenik vseh ... še vedno«; gre za dopolnjeno razstavo iz leta 2006 avtorjev Marije Oblak Čarni in Igorja Berginca, z dodanim prispevkom o kiparskem ustvarjanju na temo Cankarja Alenke Vidrgar in Bojana Mavsarja. 23. aprila smo se kot novo partnersko društvo udeležili Zbora članstva Zveze kulturnih društev Vrhnika. Glavne točke dnevnega reda so bile volilna konferenca, izdaja glasila Zbornik ZKD in počastitev Cankarjevega leta 2018.

Maj. 10. maja smo v okviru Cankarjevih dni izvedli Dan odprtih vrat stalne razstave akad. slikarja Florisa Oblaka, ki je postavljena v prostorih nekdanjega rokodelskega doma. 24. maja smo Muzejsko društvo Vrhnika, Cankarjeva knjižnica Vrhnika in Zavod Ivana Cankarja Vrhnika v Knjigarni Haček v Celovcu v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo predstavili dogodke v zvezi s počastitvijo Cankarjevega leta v naši občini. Naše društvo je sodelovalo z gostovanjem razstave o Cankarjevem spomeniku.

Gostovanje dopolnjene razstave »Ljudstvu je spomenik vseč ... še vedno!« v Knjigarni Haček v Celovcu (24. maj 2018).

Junij. 1. junija smo si pod vodstvom strokovnjaka za železnice g. Bogomira Trohe ogledali kraje, kjer so poskusili z železniško progo prečkati borovniško dolino v različnih zgodovinskih obdobjih. Ogleda-

li smo si staro traso iz leta 1857 in objekte, ki so ostanek viadukta, staro in novo železniško postajo, čuvajnico 666, italijansko čuvajnico in ostanek zaklonišča za graditelje nemške obvozne proge iz leta 1945.

Ogled krajev v borovniški dolini, kjer so potekale trase Južne železnice v različnih zgodovinskih obdobjih. Pri čuvajnici 666. (1. junij 2018; foto. K. O. B.).

V **pomladanskih, poletnih in jesenskih mesecih** so potekale intenzivne priprave za postavitve spomenika žrtvam 1. svetovne vojne na sv. Trojici (dogovori z občino, oblikovalko, izvajalci). Za izvedbo projekta smo v juniju pridobili tudi soglasja s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in Turističnega društva Blagajana, ki je za spomenik odstopilo prostor na svojem zemljišču. Julija smo v lokalnem mesečniku Naš časopis objavili seznam padlih in pogrešanih, s pozivom občanom, naj nas na morebitne nepravilnosti ali manjkajoče podatke obvestijo. Pisma s podobnim pozivom so bila razposlana še v vse krajevne skupnosti Občine Vrhnika.

Julij. 13. julija smo organizirali ogled Lukacove – Ankine kašče na Stari Vrhniki, ki jo je leta 2007 odkupila in obnovila domačinka, članica društva, Anka Grom.

23. julija smo izpeljali 2. sejo izvršnega in nadzornega odbora z naslednjimi točkami dnevnega reda: Problem dostopnosti izvirov Ljubljanice v Močilniku, Zbiranje spominov za lokalno železnico Ljubljana – Vrhnika in Postavitve spomenika padlim in pogrešanim iz 1. svetovne vojne.

Ogled Lukacove – Ankine kašče na Stari Vrhniki (13. julij 2018; foto: Lilijana Stepic).

Izlet v Savinjsko dolino: v Flosarski muzej v Ljubnem in v Soržev mlin v Polžah. Pred Sorževim mlinom. (20. oktober 2018; foto: K. Oblak Brown).

V poletnih mesecih smo se z lastnikom dela zemljišča v Močilniku, g. Tomšičem, dogovarjali o možnostih rešitve dostopnosti Močilnika in njegovih izvirov obiskovalcem. Ureditev lastništva in s tem pogojenega dostopa v prid občanov Muzejsko društvo Vrhnika odločno podpira.

September. Konec septembra je bila nekdanja, zdaj častna predsednica MDV in glavna urednica Vrhniških razgledov Marija Oblak Čarni imenovana za častno članico Zveze Zgodovinskih društev Slovenije, in sicer za ves njen prispevek k raziskavam zgodovine Slovenije, arhivski dejavnosti in tudi k »bogatemu razvoju Muzejskega društva Vrhnika«.

Oktober. 12. oktobra smo Muzejsko društvo Vrhnika, Cankarjeva knjižnica Vrhnika in Zavod Ivana Cankarja Vrhnika na avstrijskem Koroškem – tokrat v Šentjanžu – ponovno predstavili dogodke v zvezi s počastitvijo Cankarjevega leta v naši občini. 15. oktobra smo se udeležili seje

VRHNIŠKI RAZGLEDI 18

Izšla je nova številka zbornika Vrhniški razgledi, 18 (predstavitve 25. oktobra 2018, CDV).

Odkritje spomenika na Sveti Trojici in njegovo odkritje 11. novembra 2018.
(Foto: Janez Tomšič)

IO ZKD Vrhnika z glavno točko dnevnega reda: Dogovor o sodelovanju društev ZKD ob Cankarjevem letu na proslavi 20. decembra 2018. Muzejsko društvo je predlagalo sodelovanje s postavitvijo dopolnjene razstave »Ljudstvu je spomenik vseč ... še vedno.« 20. oktobra smo izvedli izlet v Savinjsko dolino, kjer smo obiskali Flosarski muzej v Ljubnem in Soržev mlin v Polžah pri Novi cerkvi. 25. oktobra je bila predstavljena nova številka zbornika Vrhnikiški razgledi 18, ki na 311. straneh vključuje osemnajst prispevkov devetih avtorjev.

November. 11. novembra smo končno izpeljali dogodek, ki smo ga pripravljali več kot 10 let, postavitev spomenika žrtvam 1. svetovne vojne na Sveti Trojici, v organizaciji MDV, TD Blagajana, CKV, ZIC-a in glavnega finančnega podpornika Občine Vrhnika. Spomenik je oblikovala akad. Kiparka Alenka Vidrgar. Pri dogodku so sodelovali še Slovenska vojska, Oktet Raskevci in Pitrkovalci sv. Pavla Vrhnika. V popoldanskih urah istega dne se je Anka Grom kot zastopnica društva udeležila predstavitve kandidatov za župana Občine Vrhnika in izpostavila problem ohranitve Idrijskega skladišča, monumentalne stavbe na Ljubljanski cesti 17 na Vrhniki, ki jo je pred 250 leti zgradila država za potrebe Idrijskega rudnika. 13. novembra smo bili zabeleženi kot partnerji projekta »Zbiranje podatkov o vojaških žrtvah 1. svetovne vojne na Slovenskem« pri javni predstavitvi baze »Vojaške žrtve

1. svetovne vojne na Slovenskem«, ki jo je organiziral Inštitut za novejšo zgodovino. 30. novembra smo Muzejsko društvo Vrhnika, Cankarjeva knjižnica Vrhnika in Zavod Ivana Cankarja Vrhnika avstrijskim Korošcem še tretjič predstavili dogodke v zvezi s počastitvijo Cankarjevega leta v naši občini – tokrat v Šmihelu. Konec novembra smo v Cankarjevem domu Vrhnika ponovno, po 13 letih, postavili razstavo »Vrhnika v prvi svetovni vojni« (izdelano leta 2005), ob predavanju Dimitrija Kebeta, ki je predstavil svoje poglede na smrt Ivana Cankarja.

Izsek razstave »Vrhnika v 1. svetovni vojni« (november 2018, avla CDV, foto. K. O. B).

December. Ob državni proslavi ob zaključku Cankarjevega leta, ki se je v Cankarjevem domu odvijala 10. decembra, je bila ponovno na ogled razstava »Ljudstvu je spomenik vseč ... še vedno.«